

ÖZET

Planlama Uzmanlığı Tezi

KALKINMA AJANSLARININ TÜRK HUKUK SİSTEMİNDEKİ YERİ

Ahmet TAMER

Kalkınma ajansları, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının azaltılması ve yerel kalkınmanın sağlanması yönünde uygulanan bölgesel politika ve araçlar arasında giderek ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede ülkeler, farklı yapıda ve farklı özelliklerle donatılmış, kalkınma ajansları şeklinde yerel kurumsal yapılanmalara gitmektedir.

Ülkemizde bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının giderek artması ve bu durumun beraberinde, göç, plansız kentleşme ve bazı sosyal huzursuzluklar gibi birtakım sorunlara yol açması, bölgesel politika alanında kalkınma ajansları şeklindeki kurumsal yapıyı, ülkemiz açısından uygulanması gereken bir model haline getirmiştir.

Ülkemizde bu kurumsal yapılanma modeli, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ile hayata geçirilmiştir. Bununla birlikte getirilen bu modelin, belli bir coğrafi alanı hedeflemesi ve özel sektör ve kamunun işbirliğine dayanması gerçeği karşısında, kalkınma ajanslarının Türk hukuk sistemindeki yeri tartışma ve eleştiri konusu olmaktadır.

Kalkınma ajanslarının bu tartışma ve eleştiri ortamından sıyrılarak, bölge kalkınması yönünde işlevsel olması ve katkılar sağlaması önemli görülmektedir. Bu amaçla kalkınma ajanslarının Türk hukuk sistemindeki yerinin açıklığa kavuşturulması ve böylece bu tartışma ve eleştirilere yol gösterilmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede, kalkınma ajanslarının hukuki statüsü ele alınarak, özel hukuk ve kamu hukuku açısından hukuki yönleri açıklanmaya çalışılmış ve böylece ajansların tüzelkişiliğinin niteliği (türü) konusunda bir tespit yapılmıştır. Ayrıca kalkınma ajanslarının anayasal yönden aykırılık taşıyıp taşımadığı çeşitli yönlerden araştırılmıştır.

Çalışma sonunda, kalkınma ajanslarının, taşıdığı kamusal özelliklerin yoğunluğu sebebiyle, Türk hukuk sistemi içerisinde bir kamu tüzelkişisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca kalkınma ajanslarının, bir kamu tüzelkişisi olduğundan hareketle, Türk idare sistemi içinde bir hizmet yerinden yönetim kuruluşu niteliğinde olduğu ve anayasaya herhangi bir aykırılık taşımadığı belirtilmiştir.

Bunun dışında, kalkınma ajanslarının devletin şekli bakımından bir sakınca oluşturmadığı, aksine sosyal devlet ilkesi ve devletin planlama görevinin bir gereği olduğu ortaya konulmuştur.

Son olarak ise kalkınma ajanslarının daha sağlıklı bir hukuki zemine oturtulması ve daha işlevsel kılınması bakımından, çeşitli yasal ve anayasal değişiklik önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma ajansları, tüzelkişilik, özel hukuk tüzelkişiliği, kamu tüzelkişiliği, anayasaya aykırılık

ABSTRACT

Planning Expertise Thesis

THE POSITION OF DEVELOPMENT AGENCIES IN TURKISH LEGAL SYSTEM

by Ahmet TAMER

Development Agencies (DAs) have been at the forefront amongst regional policies and tools for reducing regional disparities as well as accelerating local development. In this context, countries have gone after establishing local institutions in the form of development agencies with various forms and features.

In our country, day by day increase in development disparities among regions and consequent social problems including migration, unplanned urbanization have forced to implement development agency model in the area of regional development policies.

This institutional model has been put into practice in our country with the Law Nu. 5449 on the Establishment, Coordination and Duties of Development Agencies. Discussions and criticisms about the position of the Law within Turkish Legal System have been made due to the fact that the new model is not only based on specific regions, but also collaborates between public and private sector.

It is seen more important to focus on functionalization of DAs and to contribute regional development by passing over the discussions and criticisms. For this purpose, this study aims to clearly illustrate the position of DAs within Turkish Legal System and to lead the discussions and criticism on a right path.

Within this framework, DAs legal statute is to be revealed from the perspectives of public and private law and then the type of legal entity is to be determined. In addition DAs law is examined by considering the Turkish Constitution whether a contradiction exists or not.

This study concluded that DAs are public legal entities because of their intense public features.

Besides this considering the DAs are public legal entity, they are local service institutions within Turkish Administrative System. It is also found that there is no unconstitutionality about the DA's law.

It is shown that DAs are in line with the social state principle and results of the state planning function. It is also identified that there is no trouble between DAs law and unity of state.

Finally legal amendments for both the Law and the Constitution have been made in order to provide healthy legal base and to functionalize DAs.

Key Words: Development agencies, legal entity, private law legal entity, public entity, unconstitutionality.

© DPT.YBM, 14.04.2008

"<http://ekutup.dpt.gov.tr/uztez/tamera.pdf>"